

БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ

НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

16 грудня 2021 року

Тернопіль 2021

УДК 08:37 (477)
Б 39

Б 39 Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців (м. Тернопіль, Україна, 16 грудня 2021 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль: ТОКІППО, 2021. 437 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 16 грудня 2021 р.

Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 7 від 28 грудня 2021 р.)*

УДК 08: 37 (477)

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2021

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК
ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК
ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ**

16 грудня 2021 року

підходів до проблеми професійного вигорання.....	с.273
<i>Мельничук Р. А.</i> Організаційні засади роботи асистента вчителя в інклюзивному класі.....	с.278
<i>Наумович Я. Я., Сеньовська Н. Л.</i> Мотиви навчання учнів і як їх змінити (на матеріалі емпіричного дослідження).....	с.282
<i>Нелін Є. В.</i> Феномени трансферу і контртрансферу в сучасній психоаналітичній педагогіці.....	с.286
<i>Онофрійчук Л. О.</i> Прояви емоційного виснаження у майбутніх фахівців дошкільної освіти.....	с.291
<i>Островська М. Я.</i> Особливості компетентнісної підготовки майбутніх учителів початкової школи у контексті ЄВО.....	с.296
<i>Островський О. О.</i> Фахова підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до професійної діяльності в міжкультурному освітньому середовищі.....	с.301
<i>Павлик Л. В.</i> Як досягти успіху шкільному клубу соціального підприємництва.....	с.306
<i>Пітулей В. В.</i> Підвищення педагогічної майстерності викладача шляхом самоосвіти.....	с.310
<i>Позднякова О. В., Мкртічян О. А.</i> Професійний розвиток вихователів у контексті формування емоційного інтелекту дошкільнят.....	с.313
<i>Позняк Т. В., Вольнова Л. М.</i> Особливості впровадження формувального оцінювання серед учнів в умовах Нової української школи.....	с.316
<i>Політова О. А.</i> Підготовка незалежних фахівців для акредитаційної експертизи освітньо-професійної програми фахової перед вищої освіти: з сучасного досвіду.....	с.320
<i>Поліщук В. М.</i> Безперервна освіта у закладах вищої освіти: галузеві психологічні методологами.....	с.324
<i>Поторась О. В., Білан А. Ю., Мельничук М. М.</i> Поводження з побутовими відходами у Львівській області.....	с.329
<i>Поторась О. В., Поручинський В. І.</i> Зовнішня торгівля послугами Волинської області у 2020 році.....	с.332
<i>Пуйо О. І.</i> Вплив педагога на збереження ментального здоров'я дітей дошкільного віку.....	с.336
<i>Равлюк Л. Р.</i> Духовно-просвітницька діяльність Омеляна Поповича (присвячено 165-ій річниці від дня народження).....	с.339
<i>Решетова К. О., Грибенко О. М.</i> Становлення та структура органів виконавчої влади в українській державі (квітень – грудень 1918 р.): історичний аспект.....	с.345
<i>Сакалюк О. П., Слабко В. М.</i> Сучасні інноваційні технології освіти дорослих.....	с.348
<i>Самойленко Д. О.</i> Транслінгвізм як філософський феномен.....	с.351
<i>Сергійко С. О., Грибенко О. М.</i> Місцеві органи самоврядування в	

zatverdzhennya-instrukciyi-z-dilovodstva-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-zareyestrovano-v-ministerstvi-yusticiyi-ukrayini-11-veresnya-2018-r-102832480 (дата звернення: 30.11.2021).

5. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.

6. Про затвердження Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти Наказ МОН України від 06.12.2020 №1205 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1308-10#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

УДК 373

Наумович Яна Ярославівна,
студентка групи УФ-41 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль;
Сеньовська Надія Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

МОТИВИ НАВЧАННЯ УЧНІВ І ЯК ЇХ ЗМІНИТИ (НА МАТЕРІАЛІ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

Не секрет, що учнів у школі складно змотивувати до навчання, але успіх освітньої діяльності значною мірою залежить саме від неї. Мотивація – сукупність зовнішніх та внутрішніх сил, які спонукають до діяльності для досягнення певної мети. Проблема формування мотивації навчання завжди була актуальною в психолого-педагогічних дослідженнях.

І. О. Зимня [2] визначає навчальну мотивацію як окремий вид мотивації, що включена в освітню діяльність. Дослідниця виділяє такі види мотивації навчання:

1) *внутрішня*, вона пов'язана з внутрішніми відчуттями учня, тобто, він повинен отримувати максимальне задоволення від самого процесу навчання;

2) *зовнішня*, в цьому випадку нагорода стоїть вище від знань, тобто учень має на меті отримати задовільну оцінку, а самі навчальні дисципліни не мають великого значення для нього.

Провідні зарубіжні дослідники і вчені, зокрема Б. Вайнер, Р. Гін, Дж. Рів, дійшли висновку, що сучасні учні мають надмірну зовнішню мотивацію, яка полягає в отриманні хороших оцінок. Вони практично не зосереджуються на отриманні користі від навчального процесу у вигляді знань, тобто не мають внутрішньої мотивації.

Однак, для освітнього процесу мають значення ще й окремі мотиви. Мотив – це «найважливіша складова мотиваційної сфери людини, це реальне спонукання, яке змушує людину діяти у певній життєвій ситуації, за певних умов» [1].

Мотиви, що стимулюють учнів до навчання М. І. Алексєєва (1974), Ю. К. Бабанський (1985), Л. І. Божович (1972) поділили на соціальні та пізнавальні. Звичайно, існують ще й інші класифікації. У нашому дослідженні ми спиралися саме на цю, але враховували ще й поділ окремих груп мотивів на підгрупи, котрі конкретизують їхню роль.

Соціальні мотиви, які мають широкий спектр свого вияву. Передусім – це прагнення особистості шляхом навчання утвердити свій соціальний статус у суспільстві, в певному соціальному колективі (родині, класі та ін.). Ця група мотивів формується, в першу чергу, батьками, а вже потім учителем. Проявляється у прагненнях учнів, почуттях відповідальності, обов'язку. Можна виокремити кілька підгруп.

Соціально-ціннісні (широкі соціальні мотиви) – бути корисним суспільству, родині, підготуватися до дорослого життя.

Позиційні (вузькі соціальні мотиви, намагання посісти більш високе місце) – прагнення особистості шляхом навчання утвердити свій соціальний статус у суспільстві, в певному соціальному колективі (родині, класі та ін.).

Комунікативні (мотиви соціального співробітництва) – полягають у бажанні спілкуватися, взаємодіяти з іншими людьми, одержати їхнє схвалення, авторитет.

Утилітарні (меркантильні, вузько егоїстичні) мотиви пов'язані з безпосередньою матеріальною вигодою, корисливістю особистості. Вони не є вирішальними, діють лише вибірково, залежно від індивідуальних психологічних особливостей конкретного учня.

Ситуаційні мотиви (навчання для когось, негативні) – прагнення уникнути неприємностей, які можуть виникнути з боку вчителів, батьків, однокласників.

Пізнавальні мотиви формуються під час вивчення навчальних предметів, мають на меті прищеплення інтересу до знань і процесу їх набуття, поглиблення знань, умінь та навичок. Реалізуються шляхом отримання задоволення від самого процесу пізнання та його результатів. На формування пізнавальних мотивів впливають як індивідуальні психологічні фактори, так і педагогічні умови процесу навчання. Крім здібностей та інтересів учнів, для формування пізнавальних мотивів велике значення має і те, як саме вчитель організовує освітню діяльність. Формування в учнів пізнавальних мотивів – це провідний фактор успішності пізнання, через нього реалізуються природні потреби людини. До цієї групи мотивів належать кілька підгруп.

Учбово-пізнавальні мотиви пов'язані зі змістом навчання. Це прагнення оволодіти новими знаннями (інтерес до фактів, явищ, певної інформації).

Мотиви самовиховання (самоосвіти) – полягають у спрямованості школярів на самостійне вдосконалення способів засвоєння знань. Тут йдеться про прийоми самоосвіти, раціональну організацію навчальної праці тощо. Спрямовані на опанування способом певної діяльності, аналіз власних помилок, самоконтроль.

Професійно-ціннісні мотиви відображають прагнення учнів підготуватися до майбутнього професійного навчання. Ці мотиви вступають у дію на етапі вибору фаху.

Для ефективної навчальної діяльності учням необхідне поєднання учбово-пізнавальних та соціально-ціннісних мотивів. Це створює найбільш

сприятливий вплив: захоплення процесом навчання переплітається з прагненням досягати успіху та бути корисним для інших.

У жовтні 2021 р. нами було проведено опитування «Мотиви навчання школярів середніх класів». У ньому взяли участь учні Тернопільської загальноосвітньої школи № 16 імені Володимира Левицького. До опитування долучилось 44 школярі (9-А, 9-Б і 9-В класи).

Опрацювавши результати, ми отримали:

Мотиви		На високому рівні	На низькому рівні
<i>Соціальні</i>	<i>Соціально-ціннісні</i>	34%	15%
	<i>Позиційні</i>	36%	20%
	<i>Комунікативні</i>	75%	18%
	<i>Утилітарні</i>	77%	2%
	<i>Ситуаційні</i>	15%	45%
<i>Пізнавальні</i>	<i>Учбово-пізнавальні</i>	31%	18%
	<i>Самовиховання</i>	79%	Не виявлено
	<i>Професійно-ціннісні</i>	95%	2%

Отже, найбільш значущі для учнів професійно-ціннісні мотиви. Можливо, це пояснюється тим, що більшість дев'ятикласників планують влітку вступати до коледжів і, відповідно, задумуються над вибором фаху. Менше значення мають мотиви самовиховання, утилітарні та комунікативні. Найменш важливими є соціально-ціннісні, учбово-пізнавальні та ситуаційні.

Оскільки для успішної освітньої діяльності необхідне переважання якраз учбово-пізнавальних та соціально-ціннісних мотивів, нами було розроблено тренінг учнів 9 класів, який сприятиме їх формуванню.

Тренінг розрахований на 25-30 хвилин і має три блоки: вступ, основна частина та завершення роботи (рефлексія).

На заняті можуть бути присутні вчителі та батьки, за бажанням навіть брати участь разом з учнями. У програмі тренінгу використовуються вправи, техніки, мозкові штурми, дискусії та ігри, які дають можливість створити позитивне середовище та змогу замислитися над своїм майбутнім життям.

Є підстави вважати, що такі тренінгові заняття сприятимуть розширенню пізнавальних мотивів учіння. Це питання є темою подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Зимняя И. А. Педагогическая психология. М. : Логос, 2004. 384 с.
2. Канюк С. С. Психологія мотивації: навчальний посібник. К.: Либідь, 2002. С. 238–248.

УДК 37.015.3:159.9

Нелін Євген Володимирович,
кандидат педагогічних наук, викладач
психологічних дисциплін Інституту
професійної супервізії, м. Київ

ФЕНОМЕНИ ТРАНСФЕРУ І КОНТРАНСФЕРУ В СУЧАСНІЙ ПСИХОАНАЛІТИЧНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Практична реалізація ідей педагогіки партнерства у Новій українській школі не можлива без урахування концептуальних положень психоаналітичної педагогіки. Про поєднання психології з педагогікою неодноразово наголошував корифей педагогіки добра, перший міністр освіти і науки України – І. Зязюн і послідовники його наукової школи. Зокрема І. Зязюн зазначав, що педагогіка і психологія постійно взаємодоповнювалися і розвивалися у діалозі [1, с. 7]. Однак, наукові розвідки вченого стосувалися переважно рефлексології і сфери свідомого, тоді як лише побіжно розглядалась позасвідомо сфера життя і її вплив на формування особистості як учителя, так і учня. Зважаючи на великий потенціал глибинної психології для сучасної педагогічної практики, вбачаємо